

מחודדים

ת"ר ושננתם שיהיו דברי תורה מחודדים בפ"ך (קידושין 5).

**אחינו כל בית ישראל התתונים בצורה ובשביח העומדים
בין בים ובין ביבשה המקום ירחם עליהם וישועם
ויוציאם מצרה לרוחה ומאפילה לאורה ומשעפוד
לגאולה השתא בעגלה ובזמן קריב ונאמר אמן:**

מערכת: 073-249-0403
sikumhadaf12@gmail.com

לע"נ

הגה"ח ר' פינחס רוזנבוים זצ"ל
נלב"ע כ"ז ניסן תשע"ז

גליון
330

**בבא קמא דף ע"ט . יום שב"ק פרשת בא
י' שבט תשפ"ד**

**נתן לשליח לטבוח או למכור/מכירה לשמים/
טבח ומכר חוץ מרשותו/קנין משיכה בשומר/
קנין שכירות קרקע/גדרי גנב וגזלן/ארבע
צאן תחת השם/גידול בהמה דקה וגסה בארץ
ישראל/תרנגולים בירושלים/חזיר בכל מקום**

דף ע"ט - ע"א

גנב ונתן לשליח לטבוח או למכור חייב, שנאמר 'וטבחו או מכרו' מה מכירה לא אפשר אלא על ידי אחר אף טביחה חייב על ידי אחר.

גנב והקדיש (קדושת בדק הבית, ד"ה גנב והקדיש) חייב תשלומי ארבעה וחמשה שמה לי מכר להדיט או מכר לשמים, וכן מכר באמנה ולא קיבל דמים, החליף, נתן במתנה, פרע בחובו, פרע הקיפו, שלח בסבלונות לבית חמיו.

משנה . גנב ברשות הבעלים והוציא וטבח ומכר חוץ מרשותו נעשה עליו גנב משהוציאו וחייב תשלומי ארבעה וחמשה (הלכה כאביי דווקא מושך לסימטא אבל לרשות הרבים לא קנה כמו שלא מהני במכירה ושלא כמ"ד שקנה גם אם מושכו לרשות הרבים, ד"ה או שהוציאו), וכן גנב חוץ מרשות וקנה במשיכה אפילו טבח ומכר ברשותו, או גנב וטבח ומכר חוץ לרשותו, אבל גנב וטבח ומכר ברשותו פטור שלא נעשה עליו גנב.

היה הגנב מושך ויוצא מרשות בעלים ומתה הבהמה בעודה ברשות בעלים פטור, אבל אם הגביה ברשות בעלים חייב שקנה בהגבהה.

נתנו הגנב ברשות בעל הבית לבכורות בנו, לבעל חוב, או לשומר חנם לשואל לשומר שכר לשוכר ומשכו הכהן והשומר ברשות הבעלים ומת שם הגנב פטור, הגביה או שהוציא הגנב חייב בקניין שלוחיו (וחשבו שהוא שלו שאל"כ אין שליח לדבר עבירה, ד"ה נתנו לבכורות).

תיקנו משיכה בשומרים כשם שתיקנו בלקוחות שאינם חייבים בשמירה עד שימשוך (ואין השומרים יכולים לחזור, ד"ה תיקנו משיכה).

כשם שהקרקע נקנית בכסף שטר וחזקה כן שכירות קרקע נקנית בכסף שטר וחזקה.

דף ע"ט - ע"ב

טמן עצמו ביער לגנוב בהמות שרועות וגנב כגון שהכישו במקל וטבח ומכר חייב בתשלומי ארבעה וחמשה, ולא אומרים שגזלן הוא ופטור מחיוב תשלומי ארבעה וחמשה כיון שהטמין עצמו בפני עדים במרעה שהוא לכל ואין גנב אלא כשמטמין עצמו מהבעלים, שסוף סוף מטמין עצמו וגנב הוא.

גזלן, לר' אבהו היינו כמו שנאמר 'ויגזל את החנית מיד המצרי',

אבל אם כמו שנאמר 'וישימו לו בעלי שכם מארבים על ראשי ההרים ויגזלו את כל אשר יעבר עליהם בדרך' כיון שמטמינים עצמם גנבים הם, **ולרבי יוחנן** גם באופן זה הוא גזלן שמטמין עצמו כדי שלא יראהו בני אדם ויברחו ממנו.

התורה החמירה בגנב יותר מגזלן שמשלם כפל ותשלומי ארבעה וחמשה, שהגנב כיבד העבד יותר מאדונו במה שהוא ירא מבני אדם ומעין של מעלה לא נזהר, משל למי שעשה סעודה וזימן בני העיר ולא בני המלך שענשו גדול ממי שלא זימן לא את בני העיר ולא בני המלך.

'חמשה בקר ישלם תחת השור וארבע צאן תחת השם', לרבי מאיר רואים מזה כמה גדול כח של מלאכה ששור שביטל ממלאכתו משלם חמשה שם שלא ביטלו ממלאכתו ארבעה, **לרבן יוחנן בן זכאי** גדול כבוד הבריות שם שהרכיבו הגנב על כתיפו משלם ארבעה שזלזל בעצמו.

משנה . אין מגדלים בהמה דקה בארץ ישראל משום ישוב ארץ ישראל שמבער את שדות ישראל (אפילו של אחרים, ד"ה אין מגדלים), ומותר במדברות ויערות ומגדל בסוריא אפילו בשוב שכיבוש יחיד אין שמו כיבוש ודינו כחוץ לארץ.

לקח בהמות דקה לרגל או למשתה בנו מותר לשהותם שלושים יום סמוך לרגל, עבר הרגל אסור אפילו אם עדיין לא עברו עליהם שלושים יום.

הטבח מקבץ בהמות ליום השוק שלושים יום קודם, עבר יום השוק אסור לשהות אפילו עדיין לא עבר שלושים יום.

מגדלים בהמה גסה בארץ ישראל לפי שאין גוזרים גזירה על הציבור אלא אם כן רוב הציבור יכולים לעמוד בה ובהמה גסה צריכה בשוב למשאו ולחרישה.

אין מגדלים תרנגולים בירושלים מפני שאוכלים שם בשר קדשים ושמא יביאו תרנגולים עצם שרץ מן האשפה ויטמאו את הקדשים, ומאותו טעם אין כהנים מגדלים תרנגולים מפני שהכהנים אוכלים תרומה.

אין מגדלים חזירים בכל מקום, לא יגדל אדם את הכלב אלא אם קשור בשלשלת, אין פורסים נישוב ליונים אלא אם כן היה רחוק מן הישוב שלושים ריס.

**בבא קמא דף פ'. יום א' פרשת בשלח
י"א שבט תשפ"ד**

**גידול בהמה דקה/מתריעים בציבור בשבת/
הלוקח בית או עיר בארץ ישראל**

דף פ' - ע"א

לרבן גמליאל מותר לשהות בהמה דקה בתוך ביתו וקושרה בכרעי המטה, ולרבנן אסור.

חסיד אחד היה גונח מליבו וקשר עז לכרעי המטה שיונק ממנה כל שחרית, כשנכנסו חבריו לבקרו חזרו לאחוריהם ואמרו ליסטים מזויין בביתו של זה ובדקו ולא מצאו בו אלא עון של אותה עז.

בית אבא של רבי ישמעאל היו מבעלי בתים שבגליל העליון ונחרבו רכושם אע"פ שהיו רועים בהמתם בחורשים שהיו מעבירים דרך שדה קטנה.

רועה שעשה תשובה שלא לגדל עוד בהמה דקה לא מחייבים אותו למכור הכל מיד אלא מוכר מעט מעט, וכן גר שנפל לו כלבים וחזירים בירושה, וכן מי שנדר לקחת בית בארץ ישראל ולישא אשה לא מחייבים אותו לקחת מיד עד שימצא ההוגנת לו.

לא מגדלים חיה דקה בארץ ישראל, לרבי ישמעאל מגדלים כלבים כופרין שהם קטנים או גדולים של ציידים ואינם מזיקים, וחטולים וקופים וחולדות סנאים מפני שעשוי לנקר הבית מן העכברים.

בבל כארץ ישראל לעניין שאין מגדלים שם בהמה דקה מפני ישוב ישראל שיש שם, ו"א שמיום גלות יכניה שהתברו תלמידים, וי"א שהתברו מתיישבים מפני ישיבתו של רב.

דף פ' - ע"ב

חתול לבן וכן שחור בן לבן מותר להרוג ואסור לקיים ואין בו משום גזל ואין בעורו משום השבת אבידה, ואיבעיא בשחור בן לבן בן שחור.

מתריעים בציבור בשבת בתחינה ובשופרות (תוספות אוסרים בשופרות, ד"ה מתריעין) ובחצוצרות על שחין לח שהאדם מתחכך עליה, אבל על שחין יבש ושאר פורעניות כגון חגב זבוב צירעה יתוש שילוח נחשים ועקרבים לא היו מתריעים אלא צועקים.

דלת הננעלת על האדם מהיות מצליח לא במהרה תפתח, וצריך להרבות ברחמים למר זוטרא היינו שלא יזכה לסמיכה, **לרב אחא** מדיפתי שאם מריעים לו לא במהרה מטיבים לו וכמו שהיה לו.

הלוקח בית בארץ ישראל אומר לעכו"ם וכותב עליו שטר מכירה אפילו בשבת אע"ג שאמירה לעכו"ם הוא איסור שבות משום ישוב ארץ ישראל לא גזרו רבנן (דווקא משום מצות ישיבת ארץ ישראל התירו שבות באיסור דאורייתא ולא לצורך מצוה אחרת אפילו מצות מילה לא התירו אלא איסור דרבנן, ובה"ג התיר שבות באיסור דאורייתא לצורך מילה, בה"ג התיר ביו"ט שני אפילו של ראש השנה לעשות כל צרכי מילה בישראל אפילו לכתוב עצים ותוספות חולק עליו, ד"ה אומר לנכרי).

הלוקח עיר בארץ ישראל כופים אותו לקחת לה דרך מארבע רוחות משום ישוב ארץ ישראל.

בבא קמא דף פ"א . יום ב' פרשת בשלח י"ב שבט תשפ"ד

תנאים שהתנה יהושע שלא יקפידו/

דף פ"א - ע"א

לרבי יהושע בן לוי עשרה תנאים התנה יהושע שלא יקפידו על כך.

א. שיהיו רועים בהמה דקה ביער גסה בחורשים ושלא יקפיד בעל היער על כך שאינה מכלה את האילנות.

ב. שיהיו מלקטים עצים משדה חבירו, ודווקא עצי היזמי והיגי שהם מחוברים ולחים, ובלבד שלא ישרש.

ג. מלקטים עשבים בכל מקום חוץ משדה תלתן הקיימים לאוכל שהעשבים טובים לתלתן, או שזרעם למאכל בהמה.

ד. קוטמים נטיעות מן האילן כדי לנטוע או להרכיב, מן

חדש שאינו עושה פירות, וממקום שאינו רואה את החמה, חוץ בעץ הזית כשיעור גובה ביצה מן הזית מלמטה סמוך לגזע, בגפנים מותר לקטום מן הפקק ולמעלה, ושאר כל האילנות מענפים שרכים ודקים וי"א ממקום שיש ענפים הרבה.

ה. מעיין היוצא מחדש בני העיר מסתפקים ממנו וכל שכן מעיינות ישנים שהיו מימות יהושע, ואין צריך לשלם (טרה וחפר אינו של רבים).

ו. מטילים חכה לצוד דגים בים של טבריה אע"פ שהוא מחלקו של נפתלי, [ונטלו גם מלא חבל של מצודה בדרומה מן היבשה] ובלבד שלא יתקע יתדות במים לעשות שם גדרים קנים ללכוד שם דגים שלא להעמיד הספינה.

ז. נפנים לאחורי הגדר אפילו בשדה שהיא מלאה כרכום, ומותר ליטול מן הגדר צרור לקנח אפילו בשבת, מר זוטרא חסידא כשלקח צרור מן הגדר אמר למשמש שיחברו בטיט יפה.

ח. מסתלקים לצידי הדרכים בכל עת להיכנס לגבול שדה חבירו ולילך על המיצר אצל הדרך מפני הטיט שנתייבש ברשות הרבים והם כמו יתדות.

ט. הוא או חבירו התועה בין הכרמים מנתק זמורות המעכבת אותו ועולה ויורד עד שמוצא את הדרך אבל מדאורייתא אף על פי שחייב בהשבת גופו של חבירו יש להקפיד ולא יעבור בתוכם ויפסיד.

י. מת מצוה קנה מקומו לקבורה במקום שמת ואין בעל השדה מעכב עליו, אבל אם המת מוטל ברוחב הדרך ועוברים ומאהיל עליו אם הוא ברשות הרבים מפנה לימין הדרך או לשמאלו, אם שדה בור מכאן ושדה ניר מכאן מפנהו לשדה בור, שדה ניר ושדה זרע מפנהו לשדה ניר, שתייהם שדה בור ניר זרוע מפנה למקום שירצה.

דף פ"א - ע"ב

שלמה המלך תיקן שהולכים בשבילי הרשות שבשדות משעה שהכניסו תבואה עד שתרד רביעה שניה שזמנה י"ז חשון משום אל תמנע טוב, אבל אח"כ הזרעים צומחות ודריסת הרגל קשה לה.

לרבי יהודה יהושע הנחיל הארץ על מנת שבשעת הוצאת זבלים אדם מוציא זבלו לרשות הרבים וצוברו שם כל שלושים יום כדי שיהא נישוף ברגלי אדם ובהמה, לרבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה שיהא יורד לשדה חבירו וקוצץ ענף אילן להציל דבורים שהלכו לשדה חבירו והתישבו על הענף ונותן לו דמי הענף, ושיהא זה שופך יין (של חבירו, ד"ה ונטל) להציל דבש ונטל ממנו דמי יין, ושיהא מפרק עצים וטוען פשתן חבירו ונטל דמי עצים מתוך הפשתן.

תנאים שהתנה יהושע נוהגים גם בחוץ לארץ, אבל אין הולכים בשבילי הדרכים שאפילו אם טל ירד עליה קשה דריסת הרגל לאחריה.

המטלטלים בארץ ישראל כשנכנסו לה כל מי שירצה יקח, והמחוברים בחזקת אותו שבט שנחלק לה.

אין לך כל שבט מישראל שאין לו בהר ובשפלה ובנגב ובעמק.

בבא קמא דף פ"ב . יום ג' פרשת בשלח י"ג שבט תשפ"ד

תקנות שתיוקן עזרא/דברים שנאמרו בירושלים

דף פ"ב - ע"א

עשרה תקנות תיוקן עזרא

קורים בשבת במנחה, מפני יושבי קרנות היושבים בחנות

אין מגדלים חזירים בכל מקום (אפילו למשוך עורות בשומן או למכור לישראל למשוך בו עורות אבל אם עומדים לאכילה אסור לסחור בהן מפסוק 'שקץ הוא לכם', ד"ה לא יגדל אדם), שבשעת מריבת בני החשמונאים על המלוכה נתן מי שהכיר לדבר בחכמת יוונית עצה לבטל העבודה ולהעלות לאותם שהם בתוך החומה חזיר במקום התמיד, ונעץ ציפורניו בחומה ונזדעזעה ארץ ישראל ארבע מאות פרסה על ארבע מאות פרסה, ובאותה שעה אמרו ארור המגדל חזירים והמלמד בנו חכמת יוונית.

בשעת מלחמת בני חשמונאי החריבו בני המצור תבואות השדה והביאו עומר ושתי הלחם ממקום רחוק.

**בבא קמא דף פ"ג . יום ד' פרשת בשלח
י"ד שבט תשפ"ד**

**לימוד ודיבור לשון יון/המספר קומי/המגדל
כלב/חובל בחבירו חייב בחמשה דברים**

דף פ"ג - ע"א

חכמים אסרו ללמוד חכמת יונית שקרובים למלכות מדברים בה, והתירו רק לקרובים למלכות, אבל מותר לכל אדם ללמוד ולדבר בלשון יוני, ובארץ ישראל אין לדבר לשון סירסי שלשון נלעג הוא, ובבבל אין לדבר בלשון ארמי.

המספר קומי לצד הפנים ומניח לאחוריו הרי זה מדרכי האמורי, והתירו למי שהוא קרוב למלכות.

לא יגדל כלב, מפני שנושך ומנבח ומפלת אשה מיראתו אלא אם כן קשור בשלש, ומגדל בעיר הסמוכה בין גבול ישראל לעכו"ם שצריכה שמירה בין בארץ ישראל ובין בחוץ לארץ, וקושר ביום ומתיר בלילה.

המגדל כלבים ארור הוא, כמגדל חזירים.

'ובנחה יאמר שובה ה' רבבות אלפי ישראל' שאין שכינה שורה על ישראל פחות משני אלפים ושני רבבות, ואם הייתה אשה מעוברת ביניהם וראויה להשלים ונבח בה כלב והפילה גורם לשכינה שתסתלק מישראל.

אין פורסים נישובים ליונים אלא אם כן היה רחוק מן הישוב שלוש ריס, שהוא ד' מיל, שלא ללכוד יוני הישוב, ובישוב כרמים או שובכים אפילו מאה מיל.

הדרן עלך פרק מרובה

פרק שמיני - החובל

דף פ"ג - ע"ב

משנה . החובל בחבירו חייב בחמשה דברים, נזק רואים אותו כאילו הוא עבד עברי נמכר בשוק כמה היה שוה וכמה שוה עכשיו, **צער** כואו בשפוד או במסמר אפילו לא עשאו חבורה אומדים כמה אדם שהוא מעונג כיוצא בזה רוצה ליטול להצטער כך, **ריפוי** שחייב לרפאות כל זמן שלא נתרפא כל צורכה ועלה בו צמחים מחמת מכה, **שבת** של כל ימי החולי כאילו הוא שומר קישואים, **בושת** הכל לפי המבייש והמתבייש שאדם חשוב שנתבייש בושתו מרובה.

'עין תחת עין' היינו תשלומי ממון שנאמר 'ולא תקחו כופר לנפש רוצח אשר הוא רשע למות כי מות יומת' מיתור נפש רוצח לומדים שדווקא מרוצח אין לוקחים ממון לפוטרו ממיתה אבל לוקחים ממון מחובל בחבירו בראשי אבריו שאינם חוזרים, ואפילו אם רוצה שיסמאו את עינו שלומדים מסמיכות מכה בהמה למכה אדם ומכה בהמה היינו רק בתשלומים.

לרבי דוסתאי בן יהודה עין תחת עין הוא ממון, שאם

בימי החול ולא שומעים קריאת התורה בשני וחמישי ותיקן בשבילם קריאה יתירה.

ב . קורים בשני וחמישי (שעלה בחמישי לקבל לוחות שניות וירד בשני והיה עת רצון באותו עליה וירידה שנתרצה לו המקום ולכן נהגו להתענות בשני וחמישי, ד"ה כדי שלא ילינו), **שלשה אנשים כנגד כהן לוי וישראל**, עשרה פסוקים כנגד עשרה בטלנים, ולפני כן קראו אחד או ג' בני אדם ג' פסוקים כתקנת משה רבינו.

ג . דנים בשני וחמישי (בתחילה לא היו קבועים בכל יום אלא בעיר אחת והוא תיקן בשני וחמישי בכל עיר, ד"ה ודניו), **ששכיח בני הכפרים בעיירות** שבאים לשמוע קריאת התורה.

ד . מכבסים בגדים בחמישי בשבת לכבוד השבת.

ה . אוכלים שום בערב שבת, עוזר לעונה בשבת.

ו . שתהא אשה משכמת ואופה בשחרית, ביום שהיא צריכה לאפות כדי שתהא פת מצויה לעני שדופק על הפתחים.

ז . שתהא אשה חוגרת מכנסיים קטנים, משום צניעות.

ח . שתהא אשה חופפת (אלא ראשה, ד"ה ושתהא אשה) במסרק כשהיא טובלת, אבל מדאורייתא משום חציצה בשערות דיי לעיין אם יש שם קשר או לכלוך.

ט . שיהיו רוכלים מחזרין בעיירות עם בשמים לנשים, כדי שלא יתגנו על בעליהם, ולא יוכלו בני העיירות לעכב עליהם.

י . תיקן טבילה לבעלי קרי (ואין ההלכה כן, ד"ה אתא איהו), שלא ילמדו תורה עד שיטבול, אבל מדאורייתא אין צריך טבילה אלא לתרומה וקדשים.

'וילכו שלשת ימים במדבר ולא מצאו מים' אין מים אלא תורה שכיון שהלכו שלשה ימים בלי תורה מיד נלאו תקנו הנביאים שביניהם שיהיו קורים בשבת ושני וחמישי כדי שלא ילינו שלשה ימים בלי תורה.

חמישה דברים נאמרו בשום, משביע, מחמם הגוף, מזהיל פנים, מרבה זרע, הורג כנים שבבני מעיים, י"א מכניס אהבה ומוציא שנאה.

דף פ"ב - ע"ב

עשרה דברים נאמרו בירושלים

א . אין הבית חלוט לקונה לדורות אף על פי שהיא עיר חומה שאי אפשר למוכרה, לפי שלא נתחלק לשבטים ולכן אם ירצה גואל ויוצא ביובל.

ב . אינה מביאה עגלה ערופה, שאינה באה אלא כמו שנאמר 'אם נמצא חלל באדמה אשר ה"א נותן לך לרשתה'.

ג . אינה נעשית עיר הנדחת, שנאמר בעיר הנדחת 'עריך'.

ד . אינה מטמאה בנגעי בתים, שנאמר בנגעי בתים 'בבית ארץ אחוזתכם'

ה . אין מוציאים בה קורות וגזוזטראות מן הכתלים, מפני אהל הטומאה ושלא להזיק לעולי רגלים.

ו . אין עושים אשפתות משום שמתים שם שרצים המרבים טומאה.

ז . אין עושים בה משרפות סיד לקדרות, שהעשן משחיר את החומה וגנאי הוא.

ח . אין עושים בה גנות ופרדסים, משום סרחון העשבים רעים הגדילים שם וזבל, חוץ מגנות וורד לצורך קטורת.

ט . אין מגדלים בה תרנגולים שמנקרים באשפה ומביאים בשר שרצים ומטמאים קדשים.

י . אין מלינים בה את המת, ומסורת היא בלי טעם.

צער במקום נזק/עלו בו צמחים/אומד תשלום
בד' דברים

דף פ"ה - ע"א

צער במקום נזק אומדים כמה אדם רוצה ליתן לקטוע לו ידו המוכתב למלכות שיקטע השליח בסם ולא בסייף.

עלו בו צמחים מחמת המכה וחזרה המכה - לרבנן קמאי כיון שחייב לרפאות מכח ריבוי 'רפא ירפא' (אם לא אמדוהו, ד"ה עלו בו) חייב ליתן לו דמי שבת שהקיש התורה שבת לריפוי, לרבי יהודה חייב לרפאותו מכח הריבוי ופטור משבת, לרבנן בתראי פטור גם מריפוי שהקשה הכתוב ריפוי לשבת שכל שאינו חייב בשבת אינו חייב בריפוי.

מחלוקת רבנן ורבי יהודה אם חייב בשבת בצמחים מחמת המכה, לרבנן דבי רב נחלקו אם ניתנה רשות לנחבל לאגוד המכה ולעוטפה מפני צער הצינה ועולים הצמחים מחמת הבל וחום האגד, לרבה לכו"ע ניתנה לאגד ונחלקו באגד יתירה.

עלו בו צמחים שלא מחמת המכה כגון שעבר על דברי הרופא ואכל דבש או כל מיני מתיקה שקשים למכה והעלה מכתו בשר מת אינו חייב לרפאות שנאמר 'רק' למעט צמחים שלא מחמת המכה.

'ורפא ירפא' - לדבי רבי ישמעאל שניתן רשות לרופא לרפאות ולא אומרים כיון שהקב"ה החלה אותו לא ירפא, ולחכמים הנ"ל לרבות שחייב לרפאות בצמחים שמחמת המכה.

ריפוי שחייב ליתן דמים העולים לרפאותו, ואין המזיק יכול לומר אני ארפאך בעצמי, או אני אביא רופא שירפאך בחנם, או אני אביא רופא ממקום אחר בזול, וכן אם הניזק אומר פסוק עמי ותן על ידי ואני ארפא עצמי אין שומעים לו שהרי אומר לו שמא לא תרפא עצמך והתחזק כמזיק אלא נותן לו דבר יום ביומו או פוסק על הכל ונותן על ידי בית דין [ע"פ רמב"ם ומאירי].

דף פ"ה - ע"ב

חיוב ד' דברים היינו גם במקום שמשלם נזק, לרב זביד בשם רבא שנאמר 'פצע תחת פצע' ולא כתוב פצע בפצע, לרב פפא בשם רבא שנאמר 'ורפא ירפא' ולא כתוב ורופא ירפא או רפא רפא או ירפא ירפא.

חיוב ד' דברים שייך גם שלא במקום נזק, צער שכוואו בשפוד או במסמר אפילו על ציפורנו, ריפוי שהיה לו מכה בבשרו ומתרפא ונתן שם סם חריף והפך בשרו למראה צרעת וצריך רפואה להחזיר מראית בשרו, שבת שסגרו והיה בטל ממלאכה, בושית רק בפניו.

שבת נותן לו כאילו היה שומר קישואים במשך ימי החולי (בסתם בני אדם שאינם בעלי אומנות ולא במלמד תנוקות או נוקב מרגליות, ד"ה רואין אותו), אע"ג שאינו יכול לעשות מלאכה שהיה ראוי לעשות כשהיה בריא שגם כשיתרפא לא יהיה ראוי לעשות מלאכות אלו שהרי קטע ידו וכבר שילם לו נזק של ידו.

קטע ידו נותן לו נזקו ושבת כשומר קישואים, קטע רגלו נותן לו נזקו ושבת כשומר הפתח, סימא עינו נותן לו נזקו ושבת כמטחינו ברחים, חרשו נותן לו דמי כולו.

קטע ידו ולא אמדוהו, רגלו ולא אמדוהו, סימא עינו ולא אמדוהו ולבסוף חירשו, נותן לו דמי כולו ושוב אין צריך ליתן דמי נזקו ושבת של כל נזק כיון שנתן לו דמי כולו, וכן לא דמי ריפוי כיון שלא נתפא בינתיים, ואיבעיא אם חייב ליתן דמי צער ובושת, ואם תמצא לומר שפטור איבעיא אם אמדוהו בין היזק להיזק ולא נתנו אז אם חייב לו דמי צער ובושת אחר שחירש וחייב לו דמי כולו (לתוספות נותן לו צער ובושת וריפוי ומכיל בחבל כנ"ל במשך ג' ימים אם נחשב כעשה הכל בפעם אחת ואומדים בבת אחת שאין עולה כ"כ כמו 'ד' שומות, ד"ה נהי).

עין המוכה גדולה ועין המכה קטנה אין עין זה תחת עין זה, והגמרא הקשה שאפילו אם אין העיניים שוות הרי הוא תחת עין במה שהוא עורך כמותו.

בבא קמא דף פ"ד . יום ה' פרשת בשלח
ט"ז שבט תשפ"ד

תחת - בממון/בתי דינים בבבל/צער שלא
במקום נזק

דף פ"ד - ע"א

עין תחת עין היינו בממון

לרשב"י, דאם כפשוטו הרי אם המכה סומא פטור והתורה אמרה 'משפט אחד יהיה לכם', [והגמרא הקשה שעדיין יש לפרש עין תחת עין במי שאפשר לקיימו כפשוטו מקיימים ואם אי אפשר לקיים בו כפשוטו פטור, ואין בזה חיסרון משפט השוה ששוה הוא במה שכולם אם אפשר מקיימים ואם אי אפשר אין מקיימים].

לתנא דבי רבי ישמעאל, מיתור הפסוק 'כאשר עשה כן יתן בו', שהרי כבר כתוב 'כאשר עשה כן יעשה לו'.

לר' חייא, מיתור שנאמר בעדים זוממים 'יד ביד' והיינו ממון אם כפשוטו כבר כתוב 'ועשיתם לו כאשר זמם לעשות לאחיו'.

לאביי מדתני דבי חזקיה, 'עין תחת עין נפש תחת נפש' ולא נפש ועין תחת עין' ואם כפשוטו לפעמים יש נפש ועין תחת עין אם יצא נשמתו בשעה שסימא.

לרב זביד בשם רבה, שאם כפשוטו למה משלם צער הלא גם לחובל יש צער כשחובלים בו, ונדחה.

לרב פפא בשם רבא, אם כפשוטו למה משלם ריפוי הלא גם החובל צריך לרפאות עצמו, ונדחה.

לרב אשי, שלומדים תחת תחת מ'תחת אשר ענה בה' שאונס נזקי אדם הוא ומשלם ממון אף חובל בחבירו.

'עין תחת עין' לרבי אליעזר היינו ששמים עין המזיק כמה הוא שוה להימכר עכשיו וכמה הוא יפה בלי עין (והתנאים חולקים ששמן בדניק, ד"ה אלא בדמיוק).

חמור שקטע יד התינוק, שמין אותו כעבד כמה היה שוה וכמה הוא שוה והתשלומים שייך לתינוק ויעשה להם סגולה, ויכול האב לומר שבושה הוא לו והוא יפייס התינוק כשיגדיל.

כל הנישום כעבד אין גובים אותו בבבל, שאין דמיו קצוב [למסקנת הש"ס הטעם הוא משום שלא שכיח], מכל מקום שמין לו ואם יתפוס משלו יעכבנו.

דף פ"ד - ע"ב

מדין תורה אין בית דנים דיני ממונות אלא אם הם מומחים וסמוכים, ובתי דינים שבבבל אינם סמוכים אבל הם עושים שליחות בתי דינים שבארץ ישראל בדברים השכיחים ויש בהם חסרון כיס, ולכן דנים דיני הודאות והלוואות, שן ורגל ונזקי אדם בממון חבירו, אבל נזקי אדם באדם ונזקי שור שהזיק במזיק בקרן שלא שכיח אין דנים, ואדם שבייש וקנס אין דנים שאין בו חסרון כיס (דיני גזילות דנים אבל גזילות שעי' חבלות אין דנים, ד"ה אי נמי).

נזקי שור המועד אין דנים אותו בבבל, כיון שאין מביאים אותו לבית דין לדון נזקי שור תם משום שלא שכיח אינו יכול להיות מועד, ואפילו אם הועד בארץ ישראל לא שכיח הוא שיבא שור מועד מארץ ישראל לבבל.

צער שלא במקום נזק, לתנא דמתניתין דנים אותו, לרבא היינו שיטת בן עזאי שנאמר 'כויה תחת כויה פצע תחת פצע חבורה תחת חבורה' וסתם כויה משמע שיש בו חבורה לכן כתב חבורה לגלות כויה אין בה חבורה ואעפ"כ חייב, אבל לרבי פטור כויה משמע בלי חבורה ולכן כתב חבורה לומר שחייב צער רק במקום חבורה, לרב פפא המשנה היינו שיטת רבי ולבן עזאי פטור, משום סברות הנ"ל, או שלכו"ע כויה משמע גם בלי חבורה ולרבי אין דנים כויה וחבורה בכלל ופרט כיון שהם מרוחקים בפסוק, ולבן עזאי דנים אותו בכלל ופרט ואין בכלל אלא מה שבפרט ואינו חייב אלא בחבורה.